

Annotatie Raadsvergadering 13 januari 2021

OOV/Bestuurlijke Maatregelen en Gebieden

Deze annotatie ziet op de agendapunten 8 en 9: update proef gerichte wapencontroles en kennisnemen van het evaluatierapport van de proef gerichte wapencontroles en de bevindingen van de driehoek.

Bevindingen driehoek

- De belangrijkste bevindingen uit de evaluatie van de proef gerichte wapencontroles zijn:
  - Van de ondervraagden is 70% voorstander van de wapencontroles. Het draagvlak voor de inzet van wapencontroles in Amsterdam is aanzienlijk.
  - De Amsterdamse politie heeft op zorgvuldige wijze uitvoering gegeven aan de wapencontroles. Uit het onderzoek blijkt dat een aanzienlijk deel van de betrokkenen bevestigt dat de wapencontroles aselectief hebben plaatsgevonden en dat er geen gevallen van etnisch profileren zijn geconstateerd.
  - Ook is van belang dat een derde van de ondervraagden zich door de wapencontroles veiliger voelt.
- Wel constateert de driehoek dat de wapenopbrengsten relatief bescheiden zijn. Dit laat zich mogelijk verklaren door de kleinschaligheid van de pilot.

Vervolg op proef t.b.v. vollediger onderzoeksbeeld

- De driehoek acht het van belang dat de pilot met wapencontroles een vervolg krijgt gedurende een jaar zodat er een vollediger onderzoeksbeeld kan ontstaan. Dit vervolg wordt onafhankelijk geëvalueerd.
- Ten opzichte van de proef worden twee wijzigingen aangebracht:
  1. Aanwijzing veiligheidsrisicogebieden: Om de effectiviteit te vergroten krijgen wijkteams meer inspraak bij het bepalen van de aan te wijzen gebieden en de tijdstippen waarop er binnen deze gebieden wordt gecontroleerd ('hotspots en hot times'). Aan de aanwijzing liggen politierapportages en informatie uit het stadsdeel ten grondslag.
  2. Uitvoering: De controles worden veel minder invasief omdat de driehoek besloten heeft tot de inzet van mobiele detectiepoortjes. Dit betekent dat mensen alleen gefouilleerd worden als blijkt dat dit noodzakelijk is.
- Een gebied zal maximaal drie maanden worden aangewezen en een maximum van 9 actiedagen kennen.
  - De duur en de omvang van de acties is hiermee nog aanzienlijk beperkt ten opzichte van de wijze waarop het instrument in het verleden in Amsterdam is gebruikt.
- Het principe van aselecte controle blijft onverminderd gehandhaafd.
- De praktijk waarbij gezinnen, kinderen onder de 12 en ouderen 65+ worden uitgesloten van fouillering, wordt voortgezet.
- De politie blijft elke gecontroleerde wijzen op het klachtrecht.
- Het faciliteren van burgerwaarnemers wordt niet voortgezet. Raadsleden zijn vanzelfsprekend welkom.

Ernst wapenproblematiek

- Zoals bekend kampt Amsterdam met een groot wapenprobleem. Veel jongeren en jongvolwassenen dragen messen en andere wapens met zich mee. Soms om zich te beschermen

- tegen anderen, soms om anderen aan te vallen.
- Uit een voorlopige zoekslag in het politiesysteem blijkt dat bij de geregistreerde wapenincidenten van de afgelopen jaren (2017-2021) ruim de helft van de verdachten in de leeftijdscategorieën 12-17 en 18-22 valt. Hierbij gaat het zowel om incidenten met betrekking tot het bezit van een wapen als het gebruik van een wapen bij een misdrijf.
  - Professionals in de stad, waaronder docenten en jongerenwerkers, hebben veel zorgen over toename van wapenbezit onder jongeren.
  - Daarom bestaat sinds augustus 2019 een brede wapenaanpak met acties en maatregelen. Gerichte wapencontroles zijn dus niet het enige middel dat wordt ingezet tegen wapens. U heeft hierover de raad geïnformeerd bij brief van 27 mei 2021.
  - Problematiek achter wapengeweld is complex en wordt daarom integraal benaderd met inzet op de achterliggende problematiek en samenhangende fenomenen.
    - Integrale programma's die hierop ingrijpen zijn Weerbaar Amsterdam, Positief Perspectief, de Top600 en Top400, het nieuwe schoolveiligheidsbeleid en de groepsaanpak van (overlastgevende en/of criminele) jeugdgroepen.
    - Na afloop van de proef gericht wapencontroles is op 1 oktober 2021 de stedelijke publiekscampagne Amsterdam Ontwapent hervat, waarin gemeente en bewoners een tegengeluid laten horen: tegen wapenbezit, tegen wapengebruik, tegen de bijbehorende straatcultuur en voor een beter perspectief voor jongeren. Onderdeel van de campagne was een wapeninleveractie in oktober, georganiseerd in samenwerking met politie en Openbaar Ministerie.
    - *Ter achtergrond voor u: een plan van aanpak voor versteviging en intensivering van de aanpak van wapenbezit en wapengeweld in 2022 wordt binnenkort in de staf aan u voorgelegd.*

Rapport en persbericht

- In dit rapport wordt, mede op basis van documenten die zijn vrijgegeven met een Wob-besluit, onderzocht hoe de gemeente Amsterdam is omgegaan met de voorbereiding van de proef gericht wapencontroles.
- Voornaamste kritiek van de auteur is dat een proportionaliteitstoets bij de aanwijzing van de veiligheidsrisicogebieden zou ontbreken en er niet aselectief gefouilleerd zou zijn.
- De driehoek deelt deze conclusies niet, want:
- De aanwijzing van de wijken is proportioneel gebeurd.
  - De wijken zijn aangewezen op basis van een combinatie van een bovengemiddeld hoog aantal geregistreerde wapenincidenten, bovengemiddeld veel zelfgerapporteerd slachtofferschap van geweld en bovengemiddeld hoge onveiligheidsgevoelens onder bewoners van de wijk.
  - Daarbij zijn cijfers over 2018 en 2019 gehanteerd, omdat cijfers van 2020 door COVID atypisch zijn.
  - Cijfers over geregistreerde wapenincidenten zeggen lang niet alles, omdat er een groot dark number is. Vooral criminele gedragingen met een meer verborgen karakter, zoals drugscriminaliteit en wapenbezit, vinden voor een groot deel buiten het zicht van de overheid plaats.

- De inzet van het instrument is op verschillende wijzen juist proportioneel geweest: de gebieden zijn voor slechts een maand aangewezen als veiligheidsrisicogebieden, in elk gebied gold een maximum van drie actiedagen, de aangewezen gebieden waren kleinschalig (slechts 4,2% van het totale landoppervlak van Amsterdam), bepaalde categorieën zijn van fouillering uitgesloten (65+, 12- en gezinnen).
- Bovendien bestaat sinds augustus 2019 een brede wapenaanpak, bestaande uit vijftien maatregelen. Gerichte wapencontroles zijn dus niet het enige middel dat wordt ingezet tegen wapens.
- De auteur trekt de conclusie dat niet **aselectief gefouilleerd** is, omdat o.a. meer mannen dan vrouwen zijn gefouilleerd en personen in bepaalde leeftijdscategorieën vaker zijn gefouilleerd.
  - Hoewel dit inderdaad opvallend is, is de conclusie van de auteur te kort door de bocht.
  - Er zijn meerdere verklaringen denkbaar, zoals dat er meer mannen dan vrouwen op straat zijn.
  - Uit de evaluatie blijkt bovendien dat de meerderheid van de burgerwaarnemers (85%) aangaf dat de wapencontroles willekeurig werden uitgevoerd.
- Overige quotes in het onderzoek zijn **uit hun context gehaald**.
  - In het proces van ambtelijke gedachtevorming over de uitwerking van de proef zijn diverse mogelijke uitwerkingen van de proef verkend – waarvan enkele geciteerde opties de gekozen uitwerking niet hebben gehaald.
- De conclusie van de auteur dat **debatten met de raad “voor de Bühne”** zouden zijn kan niet worden gevolgd. Naar aanleiding van de debatten met de raad en de zorgen die daarbij zijn geuit door raadsleden, is de proef op substantiële punten aangepast, zoals de duur van de proef (6 naar 4 weken), het aantal actiedagen per gebied (5 naar 3 dagen), en het faciliteren van burgerwaarnemers.
- Desgewenst kun u aangeven dat bekend is dat in de raad sterke opvattingen over de inzet van gericht wapencontroles leven en dat de driehoek zich dit terdege realiseert, maar dat de driehoek er ook begrip voor vraagt dat in de urgente omstandigheden van groot wapenbezit- en gebruik, de effectiviteit van het instrument zo grondig mogelijk wordt onderzocht, waarna een definitief oordeel kan worden geveld over het al dan niet inzetten van het instrument.

Passieve informatie

- [REDACTED] heeft zijn onderzoek ook naar raadsleden gestuurd.
- Sheher Khan (DENK) heeft het persbericht van [REDACTED] op twitter gedeeld en aangegeven dat hij een kritische mail van [REDACTED] heeft ontvangen, waarin gesuggereerd wordt dat de organisatie meer bezig is met de beeldvorming dan een echt debat met de raad. Khan vindt het storend als dit waar is en zal op 13 januari 2022 om opheldering vragen.

ACHTERGRONDINFORMATIE

Belangrijkste bevindingen evaluatierapport proef gericht wapencontroles

Feitelijke opbrengsten

Tijdens de vijftien controles zijn:

- 2368 personen gecontroleerd;
- 100 wapens in beslag genomen bij 77 personen. Het gaat hierbij om:
  - 84 APV-messen (o.a. (keuken)messen die niet verboden zijn in de Wet wapens en munitie, zakmessen en schroevendraaiers);
  - 16 wapens die onder Wet wapens en munitie vallen (voornamelijk pepperspray en daarnaast wapens zoals een boksbeugel en ploertendoder).
- Er werden wapens aangetroffen bij ongeveer 3% van de gecontroleerde personen, waarbij er geen grote verschillen zichtbaar zijn tussen verschillende leeftijdsgroepen.
- Het percentage lag in elke wijk rond de 4%, met uitzondering van Bijlmer Centrum, waar slechts bij 1% van de gecontroleerde personen een wapen werd aangetroffen.

Veiligheidsbeleving en draagvlak in de buurt

Na de controles heeft OIS een buurtonderzoek gedaan in de vijf veiligheidsrisicogebieden. Hierbij kwam naar voren:

- Over het algemeen was het draagvlak voor het inzetten van het instrument in elk gebied groot: 70% van de bewoners en bezoekers was hier voorstander van, en 10% gaf aan tegen het inzetten van het middel te zijn.
  - De voorstanders noemen een toegenomen veiligheidsgevoel en het terugdringen van wapenbezit als belangrijkste argumenten;
  - Tegenstanders noemen het risico op etnisch profileren en de beperkte resultaten als belangrijkste argumenten.
- Iets meer dan de helft van de bewoners en bezoekers (57%) gaven aan niet te hebben gemerkt dat de controles hadden plaatsgevonden;
- 33% van de ondervraagde bewoners en bezoekers gaven aan zich veiliger te voelen door het inzetten van controles.

Beleving van de controles

- Het overgrote deel van de burgerwaarnemers (91%) was (zeer) positief over het handelen van de politie tijdens de controles;
- 6% van de waarnemers gaf aan dat de politie de controles niet altijd willekeurig uitvoerde;
- Geen enkele waarnemer beoordeelde het algehele handelen van de politie als negatief;
- Vooral de communicatie en bejegening werden door de burgerwaarnemers goed beoordeeld;
- Als verbeterpunten noemden de burgerwaarnemers een beter selectie van het gebied waar de controles werden uitgevoerd en het selectief inzetten van de controles;
- het grootste deel (95%) van de gecontroleerden reageerde positief, beleefd of neutraal; Volgens de politie werd er door een kleine minderheid van de controles boos of brutaal gereageerd op het fouilleren;
- Er is bij de gemeente van één gecontroleerde persoon een klacht binnengekomen over het instrument an sich en de uitvoering van de controle, waarbij sprake zou zijn van een agressieve bejegening. Bij de politie is geen enkele klacht binnengekomen.

Input fracties

Vragen D66:

1. 70% van de buurt vindt gerichte wapencontroles prettig, maar niet veiliger?
  - ANTWOORD: 70% van de respondenten (buurtbewoners en frequente bezoekers van de wijken) is voorstander van wapencontroles in het algemeen en ook 70% is voorstander van wapencontroles in die specifieke wijk.
  - Respondenten die voorstander zijn van wapencontroles, noemen het vaakst de argumenten 'ik voel me veiliger doordat deze controles plaatsvinden' (37%), 'de controles zullen zorgen voor minder wapenbezit' (24%), 'de overheid geeft met de controles een signaal af dat wapenbezit 'niet mag in Nederland' (22%) en 'het plaatsvinden van wapencontroles zorgt voor afschrikking' (21%). Ook andere argumenten werden genoemd, maar minder vaak.
2. Wat betekent de 'inspraak van wijkteams' concreet en wat betekent dit voor de objectieve selectiecriteria?
  - De precieze criteria worden uitgewerkt in een volgende raadsbrief. De driehoek onderzoekt hoe de wijkteams daarbij een sterkere rol kan worden geven. In elk geval is van belang dat de wijkteams vaak goed weten waar wapenproblematiek of de vrees daarvoor leeft - dat is een belangrijke aanvulling op objectieve cijfers.
  - Desgewenst kunt u het woord aan de HC geven om hierop aan te vullen.